

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ!

IVO POGORELIĆ
GLASOVIR

KONCERTINA DVORANA CONCERT HALL
LISINSKI
NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ INVALUABLE EXPERIENCE

U subotu, 13. svibnja 2017., u 19 i 30 sati

FRÉDÉRIC CHOPIN:

Balada u F-duru, br. 2, op. 38

Scherzo u cis-molu, br. 3, op. 39

ROBERT SCHUMANN:

Bečki karneval, op. 26

Allegro (Sehr lebhaft)

Romanze (Ziemlich langsam)

Scherzino

Intermezzo (Mit grösster Energie)

Finale (Höchst lebhaft)

WOLFGANG AMADEUS MOZART:

Fantazija u c-molu, KV 475

SERGEJ VASILJEVIČ RAHMANJINOV:

Sonata u b-molu, br. 2, op. 36
(verzija iz 1931.)

Allegro agitato – Meno mosso

Non allegro – Lento – Più mosso

Allegro molto – Poco meno mosso – Presto

U visokom prizemlju organizirana je prodaja diskografskih izdanja Ive Pogorelića
izdavačke kuće *Deutsche Grammophon*.

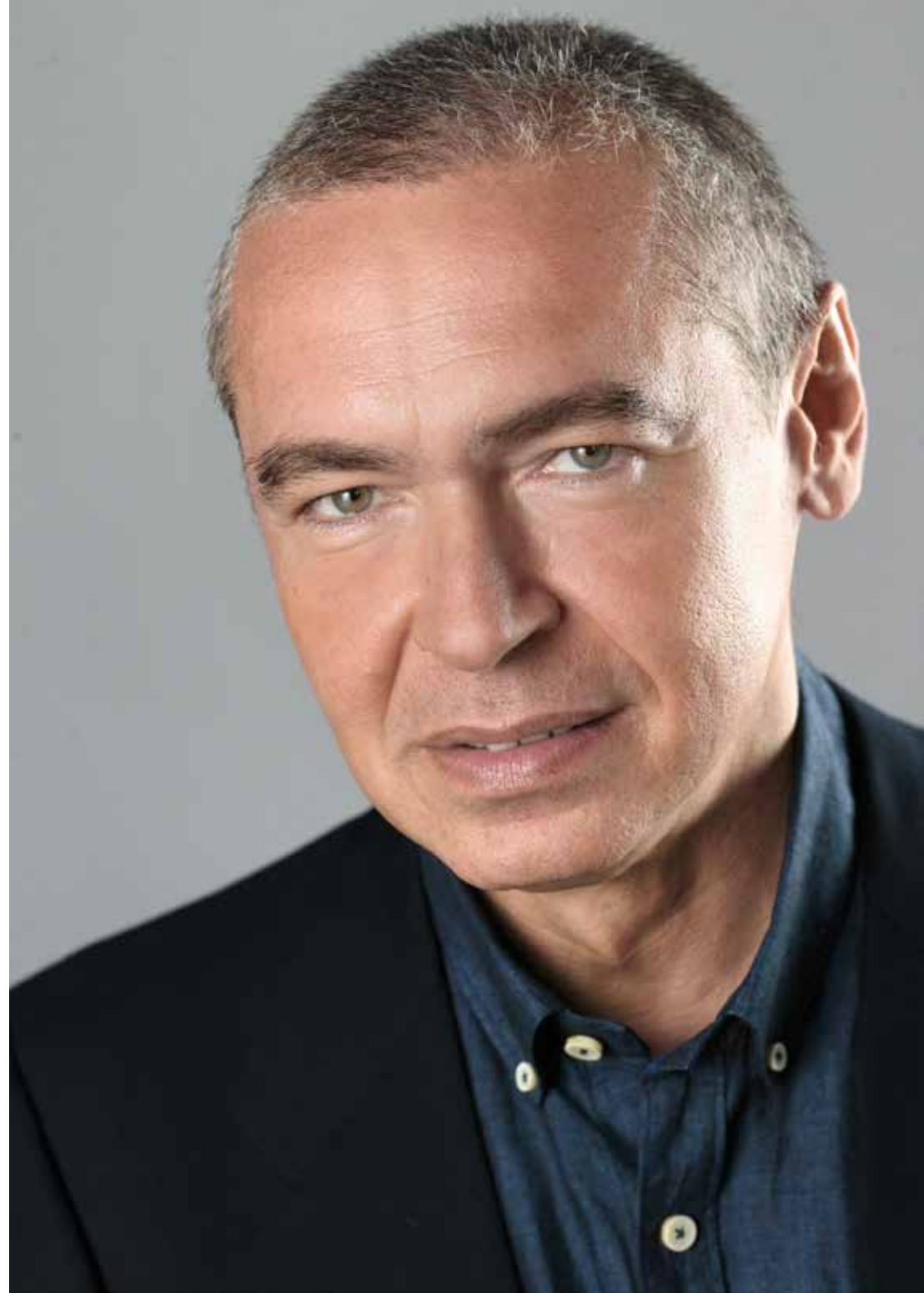
Pijanist Ivo Pogorelić uvijek je u potrazi za rješenjima koja su potpuno nepoznata, ali glazbeno prilično opravdana. (...) Ivo Pogorelić takav je karakter: osjetljiv i nepopustljiv, moćan, katkad gotovo nasilan u opsežnosti svojih zahvata na glasoviru. Njegovo sviranje ne ugađa niti se dodvorava. Kod Pogorelića, ili ste njegov obožavatelj ili ga uopće ne razumijete.

Süddeutsche Zeitung, 21. veljače 2016.

Ivo Pogorelić (Beograd, 1958.) prošlu je godinu zaključio turnejom po Kini i Japanu, a u Zagreb stiže nakon turneje po Španjolskoj, na kojoj je izvodio *Koncert za glasovir i orkestar u a-molu*, op. 54 Roberta Schumanna uz Orchester des Staatstheaters am Gärtnerplatz pod ravnanjem Michaela Guttmanna. U međuvremenu je održao recitale u Parizu, Milanu i Istanbulu te nastupio u Ankari uz Simfonijski orkestar *Bilkent* te u Münchenu uz Komorni orkestar Minhenske filharmonije. Neumorni umjetnik prošle se godine upustio i u novi diskografski pothvat: nakon osamnaest godina ponovno je objavio nove, studijske, snimke. Riječ je o dvjema Beethovenovim sonatama, op. 54 i op. 78, koje je zabilježio u rujnu 2016. u dvorcu Elmau u Bavarskoj i koje su 2. studenoga postale dostupne putem *streaming* platforme i aplikacije *Idagio*, specijalizirane za klasičnu glazbu. Time je Pogorelić napustio svojega dugogodišnjeg izdavača *Deutsche Grammophon*, s kojim je 1982. potpisao ugovor i koji je 2015. objavio njegove kompletne snimke: četrnaest CD-a na kojima je, kao ekskluzivni umjetnik te etikete, od 1981. do 1995., zabilježio glasovirska djela Bacha, Scarlattija, Haydna, Mozarta, Beethovena, Schumanna, Chopina, Liszta, Brahmsa, Čajkovskog, Musorgskog, Prokofjeva, Skrjabinina i Ravela. Izdanje je ujedno zaslužilo francusku nagradu *Diapason d'Or*. Okrenuvši se novim formatima, Pogorelić nastoji klasičnu glazbu približiti novoj, mlađoj publici:

Kako bismo doprli do mlađih generacija, umjetnost moramo distribuirati putem platformi kojima se oni koriste. 'Idagio' meni kao umjetniku nudi mogućnost dostupnosti mojih snimki diljem svijeta u djeliću sekunde. Mislim da je uznemirujuće što mladi stalno bulje u smartphone i govore kroz slušalice, no istovremeno oni tako razvijaju izvanredne instinkte za virtualni svijet i slijede svoju intuiciju. Oni su nepristrana i pažljiva publika s velikim potencijalom za klasičnu glazbu.

slippedisc.com

Ivo Pogorelić svoju je vještinu počeo razvijati u dobi od sedam godina. Kao dvanaestogodišnjak, zasluživši državnu stipendiju, primljen je na Središnju glazbenu školu u Moskvi. Potom je upisao studij glasovira na moskovskom Konzervatoriju *Čajkovski*. Dvije godine poslije počeo je raditi s priznatom pijanisticom i pedagoginjom Alicom Kezeradze, s kojom je ostao povezan intenzivnom suradnjom i brakom (1980.) sve do njezine smrti 1996. godine.

Do prijelomnog trenutka koji ga je lansirao u vrh pijanističke scene – sudjelovanja na prestižnom Chopinovu natjecanju u Varšavi – pobijedio je na Natjecanju *Alessandro Casagrande* u Terniju u Italiji 1978. te u Montrealu 1980. Još prije toga osvojio je prve nagrade i na nekoliko državnih natjecanja tadašnje Jugoslavije. Iako je na Chopinovu natjecanju bio eliminiran u trećem krugu, upravo je to izazvalo neočekivane reakcije: prepoznavši istinski talent, pijanistica Martha Argerich prozvala ga je genijem, napustivši iz protesta žiri. Vjerojatno najkontroverzniji događaj u povijesti slavnog natjecanja usmjerio je pažnju glazbene javnosti na Ivu Pogorelića. Već sljedeće godine debitirao je u njujorškom Carnegie Hallu, nastavivši s nastupima u najprestižnijim koncertnim dvoranama svijeta, izazivajući senzaciju gdje god se pojavio: od Sjedinjenih Američkih Država, Kanade i Južne Amerike, preko Europe i Izraela, do Japana. Dobivao je pozive od vodećih orkestara kao što su Berlinska i Bečka filharmonija, simfonijski orkestri iz Chicaga i Bostona, Njujorška filharmonija, Londonski simfonijski orkestar, Londonska kraljevska filharmonija, Pariški orkestar, Orkestar Tonhalle iz Züricha, Filharmonija iz Los Angelesa... I publika i kritičari divili su se originalnosti njegova talenta i pristupa:

Svaki ton je odsvirao točno, s takvim osjećajem, takvom ekspresijom. Bio je cijeli orkestar – kao da je dvjesto godina ispred svojega vremena.

New York Times

Ekskluzivni ugovor s etiketom *Deutsche Grammophon* 1982. donio mu je još više poklonika diljem svijeta; njegove snimke postale su najprodavaniji albumi klasične glazbe do tada te referentni primjeri budućim generacijama.

Nakon 1996., na više se godina gotovo potpuno povukao iz javnog i koncertnog života, a onda je povratkom na koncertne podije postavio nove izazove. Njegovo umijeće interpretacije skladateljskih zapisa prošlo je razne transformacije, no i dalje izaziva senzaciju nekonvencionalnim pristupom:

Uvijek su mi pokušavali lijepiti etikete: kontroverzan, kapriciozan, kompleksnog karaktera... Od svega toga mi je najvažnije da sam održao jednak odnos prema kompozitorima i ne podnosim nikakve kompromise. Pokušavam rastumačiti njihove namjere.

filmonizirani.net, 2016.

U proteklih nekoliko sezona nastupao je po cijelom svijetu; samo u protekle dvije sezone održao je koncerte u Londonu, Parizu, Kopenhagenu, Bruxellesu, Rotterdamu, Linzu, Šangaju, Pekingu, Hong Kongu, Dubrovniku, Varšavi, Montreuxu, Oxfordu, Kölnu, Stuttgartu, Münchenu, Parizu... I nakon gotovo četiri desetljeća prati ga status zvijezde s rasprodanim koncertima: svaki njegov nastup očekuje se s osobitom napetošću i iščekivanjem jedinstvene umjetničke kreacije. Posebno ozačje uoči početka izvedbe svjedoči o rijetko karizmatičnom umjetniku koji izaziva pomutnju ne samo pijanističkim kreacijama nego i osobnošću. Slici koju ima u javnosti on sam pretpostavlja težak rad:

Ja služim umjetnosti, ja sam sluga. Nekima sve to izgleda veličanstveno, s kavijarom, šampanjcem i palačama. U redu. I to je dio programa. Ali ja sutra, kad se probudim, nemam ništa od svega ovoga. Ali itekako imam sjesti za glasovir i ići dalje.

Jutarnji list, 2010.

Uz predanost umjetničkom pozivu, Ivo Pogorelić društveno je angažiran na području humanitarnog rada i potpore mladim umjetnicima. Još 1986. u Hrvatskoj je osnovao Fond za mlade glazbenike namijenjen financiranju inozemnih studija najdarovitijih, a dvije godine poslije u Bad Wörishofenu u Njemačkoj utemeljio je međunarodni glazbeni festival koji je pod njegovim imenom, tijekom jednog desetljeća, podupirao mlade glazbenike na početku karijera, dajući im prilike za nastupe i suradnje s afirmiranim kolegama. Iste godine UNESCO mu je dodijelio naslov *ambasadora dobre volje*, kao prvom umjetniku s područja klasične glazbe. Nadalje, u Pasadeni (SAD) 1993. održano je Međunarodno pijanističko natjecanje *Ivo Pogorelič*. U Luganu, gradu u kojem živi, Ivo Pogorelić svake dvije godine organizira koncert, kao potporu mladim glazbenicima, s ciljem njihova predstavljanja. U novije vrijeme povremeno održava i majstorske tečajeve.

Godine 1994. utemeljio je Dobrotvornu zakladu Sarajevo pod patronatom UNESCO-a da bi se prikupila sredstva za gradnju rodilišta u tom gradu. Redovito priređuje dobrotvorne koncerte, podupirući primjerice Crveni križ te istraživanja za borbu protiv raka, multiple skleroze itd.

Dobitnik je niza nagrada, među kojima su *Orlando* (Dubrovačke ljetne igre, 1981.), *Vladimir Nazor* (1985.), *Porin* za poseban doprinos hrvatskoj glazbenoj kulturi (1997.) te *Milka Trnina* (2002.). Nositelj je odličja Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1999.).

Stigavši u Pariz ujesen 1831. godine, **Frédéric Chopin** (1810-1849.) naišao je na izuzetno prijateljsko okruženje, ne samo zbog velikog broja poljskih emigranata i suosjećanja Parižana zbog Novembarskog ustanka i pobune protiv ruske prevlasti u Poljskoj, već i zbog kulturnog ozračja u koje se brzo uklopio. Nakon prvog tamošnjeg nastupa, u Salle Pleyel u veljači 1832., kad je izveo svoj *Koncert za glasovir i orkestar u e-molu*, stekao je naklonost glazbenika kao što su Franz Liszt, Hector Berlioz i Auguste Franchomme. Do kraja 1832., osim na društvenim događanjima, postao je tražen i kao učitelj glasovira, i to u tolikoj mjeri da je mogao tražiti izrazito visoke honorare. Uz reputaciju izvanrednog učitelja pomalo nekonvencionalnih metoda, rastao mu je i izvođački ugled. Izbjegavao je velike, javne koncerte te je radije nastupao u salonima u čijem je intimnom okruženju njegova tehnika dolazila do punog izražaja. „Čudesan šarm, poezija i originalnost, savršena sloboda i apsolutna lucidnost Chopinova sviranja ne mogu se opisati. To je savršenstvo u svakom pogledu“, jedan je od zapisa suvremenika. U isto se vrijeme udaljio od koncertantnih žanrova poput varijacija, ronda i drugih skladbi prikladnijih za koncertne dvorane, posvetivši se mazurkama, etidama i nokturnima kojima je dosege salonskog pijanizma uzdigao do profinjenog i izrazito individualnog stila.

Mazurka, nokturno, etida i valcer, kao četiri žanra najzastupljenija u njegovu opusu, već su bili formirani u Varšavi. Karakter im se dodatno učvrstio u prvim godinama boravka u Parizu kad se sam pobrinuo za njihovo izdavanje. Upravo ta djela definiraju njegov zreli skladateljski izričaj, predstavljajući ujedno most između posljednjih njegovih godina u domovini i prvih godina u Francuskoj, i razlikujući ga od bravuroznog stila skladatelja-pijanista ranog 19. stoljeća, ali i od lirskih karakternih skladbi praško-bečkih predstavnika te od „simfonijskog“ glasovirskog pisanja Ludwiga van Beethovena, Roberta Schumanna i Johannesa Brahmsa. Spajajući aspekte bečkog majstorstva naslijeđenog od Mozarta i Hummela i lirske manire francuskih i engleskih škola, postigao je jedinstvenu sintezu koja se pokazala začetkom pijanističkih stilova kasnog 19. stoljeća u Francuskoj i Rusiji. Izravnije od bilo koga prije, Chopin je svoje skladanje temeljio na prirodi samog instrumenta – jedinstvenosti zvuka, odjeku svakog tona, mogućnosti dinamičkog nijansiranja i potpori pedala te na fizičkim svojstvima sviranja objema rukama – ograničenjima u dometu svake za sebe i prednostima kad su udružene.

Sljedeći stadij njegova kreativnog puta bilo je iznalaženje načina za daljnje razvijanje i obogaćivanje stečevina svojih ranih pariških godina: kako da melodiju, figuraciju i harmoniju upotrijebi u opsežnijim formama. Postigao je to u dvjema polonezama op. 26, prvom *Scherzu* op. 20 i prvoj *Baladi*, op. 23. Sve tri skladbe nastale su u isto vrijeme, 1834.-1835., i svaki od tih žanrova dobio je još tri opusa. Zapravo je Chopin cijeli korpus zrelih poloneza, *scherza* i balada stvorio

između 1834. i 1843. Četiri *Balade* (op. 23, op. 38, op. 47 i op. 52), nastale u to vrijeme, iako imaju niz dodirnih točaka (svaka je skladana oko teme podvrgnute raznim transformacijama, čime se generiraju fraze neobične melodijske kvalitete s raskošnom harmonijskom pratnjom i kulminacijom u zvučnom klimaksu), nisu nužno zamišljene da se sviraju u slijedu. Također, iako naziv balada – koji je Chopin upotrijebio među prvima za čistu glazbenu formu – sugerira moguće poetske predloške i nadahnuća, nema dokaza da se doista koristio ikakvim izvorima osim vlastite invencije. Robert Schumann je primjerice smatrao da se Chopin poslužio stihovima svojega prijatelja Adama Mickiewicza, zaključivši: „Pjesnik bi lako mogao otkriti svoje riječi u glazbi; one duboko uznemiruju dušu.“ Upravo je Schumannu Chopin posvetio drugu od tih skladbi, *Baladu u F-duru, br. 2, op. 38*, dovršenu 1839. i jedinstvenu po strukturi u kojoj se izmjenjuju kontrastni *Andantino* i *Presto* odsjeci te u kojoj je upotrijebio dvotonalitetni koncept F-dura i a-mola, što je ujedno velik odmak od strukturalnih normi ranoga 19. stoljeća. Već 1841., u svojem listu *Die Neue Zeitschrift für Musik*, Schumann je o Chopinu zapisao: „Izumio je niz novih formi vrijednih divljenja, i zbog elegancije i zbog njihove smionosti.“

Svoja *scherza* Chopin je ispunio do tada neslućenom imaginacijom: divljim i dramatičnim pasažama i misterioznim smirajima. Treći od četiriju *scherza*, *Scherzo u cis-molu, br. 3, op. 39* skicirao je na Mallorci, gdje je proveo zimu 1838./1839. sa George Sand i njezino dvoje djece, odsjevši u kartuzijanskom samostanu u Valldemossi (gdje je dovršio i svoje *Preludije*). Rad na skladbi prekinuo je zbog pogoršanja zdravlja te nastavio na proljeće u Marseilleu. Gruba i oštra glavna tema nadahnuta je Chopinovim učenikom Adolfom Gutmannom, njegovom krupnom građom i snažnim zamasima za glasovinom. Njemu je skladatelj i povjerio prvu izvedbu u intimnom krugu prijatelja. Kontrastni, „koralni“ dijelovi, prema mišljenjima nekih, odjeci su skladateljeva boravka u samostanu na Mallorci. Chopin je sam svirao *Scherzo* na koncertu u Salle Pleyel u veljači 1841. godine.

Nakon što je u ožujku 1838. Clara Wieck za svoje pijanističke dosege u Beču ovjenčana naslovom carskog i kraljevskog komornog virtuozu, **Robert Schumann** (1810.-1856.) svojoj je braći Eduardu i Karlu objavio namjeru da se iz Leipziga s Clarom preseli u Beč i ondje nastavi voditi časopis *Die Neue Zeitschrift für Musik*. Nadao se i da bi Clara, s kojom se tada još uvijek viđao u tajnosti, zahvaljujući vezama na dvoru, mogla steći poziciju na bečkom konzervatoriju. No nade o premještanju časopisa i dogovoru s izdavačima Mechettijem i Diabellijem rasplinule su se nakon hladnog prijama u Beču početkom listopada; sumnjao je da je za to kriv Clarin otac. Utješio se uranjanjem u bogatu bečku kulturnu scenu: išao je u operu i kazalište, što je u njemu potaknulo zanimanje za dramsku glazbu. Sprijateljio se s uglednim pijanistom Sigismondom Thalbergom, počeo

privatno podučavati kompoziciju te se naposljetku okrenuo skladanju novih djela. Prije negoli je napustio Beč početkom travnja 1839. (na odlazak se odlučio zbog vijesti o smrtno bolesnom bratu Eduardu u Zwickauu), počeo je rad na nizu različitih projekata, među kojima je i desetak skladbi za glasovir.

Skladbe iz Schumannova bečkog razdoblja obuhvaćaju širok raspon žanrova i stilova: veće forme nastajale su usporedno s karakternim skladbama i ciklusima minijatura. Ono što im je zajedničko je tendencija većoj pristupačnosti kao stilska promjena u svrhu pokrivanja šireg tržišta. Istovremeno je uočljiva težnja prema kombiniranju većih i manjih formi, što je rezultiralo i osobitim izričajem – spojem pristupačnosti i enigme. *Bečki karneval (Faschingsschwank aus Wien), op. 26* sa svojih pet stavaka sugerira sonatni obrazac, no na višoj razini forma se očituje kao ciklus prikrivenih karakternih skladbi. „Sretno sam počeo *Karneval*; pet skladbi, no došlo je do zastoja. Ali dovršit ću ih“, zapisao je Schumann u ožujku 1839. u dnevnik. Početkom travnja i dalje je radio na njima; u pismu Clari, *Faschingsschwank* je nazvao „romantičnim spektaklom“. Tek se potkraj siječnja 1840. skladanju nazire kraj; izvijestio je Claru da je radio na skladbi „posljednjih nekoliko dana i dovršio sve osim posljednje stranice, koju ću pridodati kad bude trenutak za to. Prilično će te zabaviti; slučajno je ispala dosta opsežna, tridesetak stranica.“ Ciklus je objavio u Beču 1841. kod izdavača Mechettija, uz posvetu Belgijancu Simoninu de Sireu, jednom od prvih podupiratelja njegove glazbe izvan Njemačke. U partituri koju je poslao izdavaču, djelu je dao podnaslov *Fantasiebilder*, no za razliku od istovremeno nastalih *Nachtstücke*, op. 23 čije četiri skladbe nose sugestivne naslove, pet stavaka ciklusa op. 26 ostavio je bez naslova, na slobodnu volju imaginaciji interpreta i slušatelja. Ipak, zanimljivo je da je četvrti, *Intermezzo*, objavljen prije toga kao dodatak časopisu *Neue Zeitschrift für Musik*, uz napomenu da je riječ o „fragmentu iz *Nachtstücke* koji će se uskoro pojaviti“, što upućuje na to da stavak potječe iz drugačijeg konteksta.

Tradicionalna ciklična sonatna forma tu je prilično izmijenjena: dok je temperamentni prvi stavak osmišljen kao rondo, finale slijedi načela sonatne forme. *Romanza* i *Scherzino* zadržavaju standardnu poziciju, no ipak ilustriraju vrckavi karnevalski karakter vanjskih stavaka. Kontrast je ostavljen *Intermezzu*. Osobitu ironiju i grotesku Schumann postiže ubacivanjem citata tradicionalnog njemačkog plesa iz 17. stoljeća koji se obično svirao za kraj bala, *Grossvater Tanz*, i francuske himne *Marseljeze* u prvi stavak. *Grossvater Tanz* ironija je usmjerena na malograđanštinu, a *Marseljeza*, koja je u to doba bila nepoželjna u Beču, svojevrsna je provokacija vlastima i cenzuri.

Faschingsschwank je naišao na topao prijam kritičara. U osvrtu na njegove glasovirske skladbe, kritičar lista *Allgemeine musikalische Zeitung* 1844. zapisao

je: „Bljeskovi humora javljaju se na svakom koraku: eksplozije dosjetljivosti i neobuzdanog veselja teže k nebu sa svih strana, a vatromet raskalašenog smijeha i razuzdanih šala fijuče pokraj naših ušiju (...) Najjezgrovitija od tih fantastičnih scena, u glazbenom smislu, je *Intermezzo*, koji nam se najviše svidio od svih skladbi u ciklusu...“ *Bečki karneval prvi je put javno izvela Clara, 1860. u Beču, četiri godine nakon skladateljeve smrti.*

Stigavši u Beč potkraj studenoga 1783., **Wolfgang Amadeus Mozart** (1756.-1791.) ušao je u najuspješnije razdoblje svoje karijere, obilježeno nizom ponuda i poslova. Znakovito je da je upravo u to vrijeme, točnije u veljači 1784., možda i sam prepoznavši važnost svojega stvaralaštva, počeo voditi katalog novih djela, koji i danas služi kao primarni izvor podataka o njegovim bogatim skladateljskim aktivnostima osamdesetih godina 18. stoljeća. Izvodeći svoju glazbu, nastupao je i kao pijanist i kao dirigent, te bio tražen i na javnim i na privatnim bečkim koncertnim događanjima. Već mjesec dana nakon dolaska nastupio je na koncertu u organizaciji Tonkünstler-Societät, a u siječnju 1784. dirigirao je izvedbom opere *Otmica iz saraja*. U ožujku je pak upriličio tri dobrotvorna koncerta u privatnoj dvorani u Trattnerhofu, te 1. travnja veliku akademiju u Burgtheateru na kojoj su, kako je zabilježeno, izvedena njegova djela: nova simfonija, novi koncert, *Kvintet za glasovir i puhače*, uz improvizacije. Sljedeća sezona bila je slična: održao je šest pretplatničkih koncerata u palači Mehlgrube i još jednu veliku akademiju u Burgtheateru. Izuzetno su bili popularni njegovi nastupi na kojima je svirao glazbu za instrumente s tipkama (prema nekim izvorima, tek je od sredine sedamdesetih godina Mozart svirao fortepiano, preteču modernog glasovira; do tada su mu uglavnom bili dostupni čembalo, orgulje, spinet i klavikord). Cijenjeni glazbenik i stručnjak, Ernst Ludwig Gerber, još je prije skladateljeve smrti, 1790., o njegovu umijeću zapisao u svojem *Povijesno-biografskom leksikonu glazbenih umjetnika*: „Budući da se rano susreo s harmonijom, taj veliki majstor postao je tako duboko i intimno blizak s tom disciplinom da je neuvježbanom uhu teško slijediti njegova djela. Čak i glazbenik s više prakse mora čuti njegova djela više puta.“ Također, dao je i ocjenu Mozartova ovladavanja instrumentima s tipkama: „Čak i da ne pojašnjavam, bit će odmah jasno da se svrstava među najbolje i najvještije živuće izvođače na klavijaturi.“ Mozart je uspješno spajao uloge sjajnog skladatelja i virtuozu, pa je samo između veljače 1784. i prosinca 1786., upravo za bečke nastupe, napisao dvanaest glasovirskih koncerata koji ne samo da su vrhunac njegovih tadašnjih uspjeha nego su i među najvažnijim ostvarenjima svoje vrste u cjelokupnoj glazbenoj povijesti.

U to se vrijeme nešto manje posvećivao sonatama za instrumente s tipkama; među razlozima za to bilo je i njegovo upoznavanje sa stvaralaštvom Johanna Sebastiana Bacha pod čijim je utjecajem napisao niz skladbi drugih žanrova, poput *Fantazije i fuge*, KV 394, nedovršene *Partite*, KV 399, brojnih fragmenata

fuga i drugih djela. Do 1784. skladao je samo jednu sonatu, i to za dva glasovira, no te je godine napokon završena *Sonata u c-molu*, KV 457, po mnogočemu bliska njegovu koncertantnom pisanju. Točan datum dovršetka – 14. listopada – poznat je iz njegova vlastita kataloga. Djelo je ujesen 1785. objavila izdavačka kuća Artaria, uz ***Fantaziju u c-molu, KV 475***, dovršenu 20. svibnja iste godine. Iako je sam Mozart te dvije partiture u rukopisu zajedno dostavio izdavaču, do danas nije utvrđeno jesu li zamišljene da se zajedno i izvode. Činjenica da su ta dva djela povezana karakterom, tonalitetom, vremenom nastanka i glazbenim stilom te da dijele i posvetu, učenici Theresi von Trattner, ne znači i da ih se mora svirati u slijedu, iako se to uobičajilo tijekom vremena. Pisana u c-molu, tonalitetu kojim je Mozart izražavao najmračnije ekspresije, *Fantazija* počinje neočekivano: oktavnim motivom i njegovim odzvonom koji najavljuju daljnja iznenađenja. Veliki muzikolog Alfred Einstein iznimno se divio *Fantaziji* i skladateljevoj sposobnosti da „s najvećom slobodom i hrabrošću imaginacije udovolji najekstremnijim kontrastima ideja, najslobodnijem rasponu lirskih i virtuoznih elemenata, istovremeno zadržavajući strukturnu logiku“. Sloboda koja se očituje na razne načine – obiljem kromatike, gomilanjem disonanci i povećavanjem napetosti bez rješavanja, tremolima, stalnim promjenama raspoloženja, hrabrim modulacijama i korištenjem cjelokupnog raspona klavijature – uokvirena je jasnom strukturom od nekoliko odsjeka: *Adagio – Allegro – Andantino – Più allegro – Tempo I*. Mozartov stil tu se očito razvio u smjeru koji je vodio u rani romantizam: iza klasične elegancije uočljivo je turobno, dramatično, mračno i katkad melankolično ozračje. Prema nekim mišljenjima, *Fantazija* je, uz *Sonatu* KV 457, duboki odraz skladateljeva emocionalnog svijeta u njegovim posljednjim godinama.

Sergej Vasiljevič Rahmanjinov (1873. -1943.) uspješno je, s gotovo podjednakim uspjesima, njegovao trostruku karijeru: kao pijanist, skladatelj i dirigent. Ipak, priznao je da mu je bilo teško usredotočiti se na više područja odjednom. Svakako, zahtjevi njegovih izvođačkih aktivnosti išli su na štetu skladateljskim nastojanjima, osobito u zrelijim godinama. Razvio je zadivljujuću pijanističku tehniku pa je njegovo sviranje (kao i dirigiranje) bilo obilježeno preciznim ritamskim tijekom, rafiniranim legatom i jasnoćom u razotkrivanju kompleksnih tekstura. Osim vlastitih djela, njegov pijanistički repertoar uključivao je, uz standardne virtuozne skladbe 19. stoljeća, glazbu Beethovena, Borodina, Debussyja, Griega, Liszta, Mendelssohna, Mozarta, Schuberta, Schumannu, Čajkovskog i Chopina. Uvijek je pažljivo planirao programe, s mišlju da svaka skladba ima točku vrhunca. Taj vrhunac, kako je pojasnio, „može biti na kraju ili u sredini, može biti glasan ili blag; ali izvođač mu mora znati pristupiti potpuno planirano, potpuno precizno, jer, ako promaši, cijela se konstrukcija ruši i skladba se razjediniuje; postaje sklepana, ne prenosi slušatelju ono što mora biti preneseno“.

Pišući za sebe kao pijanista, svoje je vještine stavio u službu istraživanja pune izražajnosti instrumenta, izbjegavajući ispraznu virtuoznost. Već je u ranim ostvarenjima, nastalima potkraj osamdesetih godina 19. stoljeća, iskazao osjećaj za mogućnosti glasovira i izniman dar za melodiju. Punu zrelost stila dosegao je u godinama nakon premijera opera *Škrti vitez* (1905.) i *Francesca da Rimini* (1906.); bile su to ujedno njegove skladateljski najplodnije godine, kad su nastala velika djela poput *Prve glasovirske sonate*, *Druge simfonije*, *Trećeg glasovirskog koncerta*, *Preludija*, op. 32, simfonijske pjesme *Otok mrtvih*, *Liturgije sv. Ivana Zlatoustog*, *Etudes-tableaux*, op. 33, u kojima je iskazao sigurnost u vladanju velikim i cikličkim formama.

Kako bi našao potreban mir za skladanje, Rahmanjinov se, nakon prve turneje po Sjedinjenim Američkim Državama, započete u studenome 1909., na kojoj je, uz ostalo, izvodio svoj tada novi *Treći glasovirski koncert*, na ljeto sljedeće godine povukao na imanje Ivanovka, duboko u Tambovskoj oblasti u Rusiji. Ondje je provodio ljeta, a ostale mjesece u godini imao je iznimno zahtjevan raspored, pun izvođačkih angažmana. U sezoni 1912./1913. imao je toliko koncerata da je zbog iscrpljenosti morao otkazati posljednji nastup te je s obitelji otišao u Švicarsku. U ljeto 1913. otputovali su u Rim; u stanu na Piazza di Spagna, u kojem je nekad boravio i Čajkovski, Rahmanjinov je skicirao dva djela: zbrsku simfoniju *Zvona*, utemeljenu na poemi Edgara Allana Poea, i **Sonatu u b-molu, br. 2, op. 36**. Skladanje je prekinuo kad su se njegove kćeri, Irina i Tatjana, zarazile tifusom, no nakon njihova oporavka u bolnici u Berlinu, obitelj je otputovala na Ivanovku, gdje je dovršio oba djela. Za razliku od simfonije *Zvona*, koja je nakon premijere dočekana pohvalama, *Sonata*, koju je autor praisveo u Moskvi 16. prosinca 1913., bila je primljena prilično hladno. I publika i kritika zamjerali su joj složenost, suzdržanost, rascjepkanost i pretjeranu intelektualnost, s čime se naposljetku složio i autor pa ju je nakon nekoliko sezona povukao sa svojih programa. Nadahnut vlastitom izvedbom Chopinove *Sonate u b-molu*, op. 35 u njujorškom Carnegie Hallu, 1931. godine vratio se svojoj *Sonati*, odlučivši unijeti određene preinake, pojasnivši: „Analizirajući svoja rana djela, shvaćam koliko je toga suvišno. Čak i u ovoj *Sonati* mnogo se glasova kreće istovremeno i preduga je. Chopinova *Sonata* traje devetnaest minuta i sve je rečeno...” Znatno je skrativši, uklonio je progresije koje je smatrao suvišnima te pročistio teksturu. Ali izvodeći tu verziju, nije imao više uspjeha kod publike. No zato jedan drugi pijanist jest. Bio je to Vladimir Horowitz koji je, uz skladateljevo dopuštenje, 1840. složio vlastitu inačicu iz prve i druge verzije. Njegove interpretacije toga djela bile su osobiti događaji: riječ je o glazbi koja od interpreta zahtijeva izvanrednu tehničku spretnost, uz sposobnost oblikovanja širokog raspona zvučnosti. Danas pijanisti ipak češće biraju Rahmanjinovljev original, prvu ili drugu verziju *Sonate*. Smještena kronološki između *Trećeg* i *Četvrtog glasovirskog koncerta*, uvelike odražava skladateljske postupke u tim remek-djelima. Naizgled trostavna, zapravo je ostvarena u kontinuitetu u kojemu kraći stavak, sličan *intermezzu*, uokviruju dva opsežnija, s brojnim međusobnim tematskim vezama.

Nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog
Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj
Producentica programa: Ana Boltužić
Urednica: Ana Boltužić
Autorica teksta: Ana Vidić
Lektorica: Rosanda Tometić
Oblikovanje i grafička priprema: Marija Korotaj
Tisak: Intergrafika TTŽ d. o. o., Zagreb
Naklada: 700 primjeraka
Cijena: 20 kn
www.lisinski.hr

**LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI**
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

VEČER
PRETPLATNIKA

20. SVIBNJA 2017.

NOVOSIBIRSKA FILHARMONIJA

Vadim Rjepin, violina
Gintaras Rinkevičius, dirigent

Poštovani pretplatnici ciklusa *Lisinski subotom*, uoči velikog završnog koncerta sezone 2016./2017. srdačno vas pozivamo na predstavljanje našeg novog programa.

Dođite u subotu, 20. svibnja 2017.
u 18 i 30 sati u Lisinski!

Uz već tradicionalno piće dobrodošlice odgovarat ćemo na vaša pitanja, kritike, pohvale... razgovarati o našem novom nizu neprocjenjivih doživljaja koje smo pripremili za vas.

Ne propustite ovu priliku za druženje i koncert.

Veselimo se susretu s vama,

S poštovanjem,
Dražen Sirišćević

Koncert laureata Nagrade *Milka Trnina*

27. SVIBNJA 2017.

Goran Filipec, glasovir

Vlasta Gyura, glasovir

Tomislav Fačini, dirigent

Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije

Program:

Felix Mendelssohn Bartholdy: Hebridi ili Fingalova spilja, uvertira, op. 26

Franz Liszt: Koncert za glasovir i orkestar u A-duru, br. 2, S. 125

Frédéric Chopin: Koncert za glasovir i orkestar u e-molu, br. 1, op. 11

Koncert laureata Nagrade *Milka Trnina* tradicija je koja godinama spaja tri institucije u kulturi: Koncertnu dvoranu Vatroslava Lisinskog, Hrvatsko društvo glazbenih umjetnika te Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije. Kao solisti uz Simfoničare HRT-a nastupit će pijanistica Vlasta Gyura, dobitnica Nagrade *Milka Trnina* za 2015. godinu te pijanist Goran Filipec, dobitnik Nagrade za 2014. godinu. Vlasta Gyura za svoj je izniman pothvat – integralnu izvedbu Bachovog djela *Das wohltemperierte Clavier* I i II osvojila je poštovanje i divljenje struke i publike, jer samo se rijetki umjetnici upuštaju u tu tešku zadaću, pa čak i u svjetskim razmjerima. Osobito smo sretni što možemo ugostiti pijanista Gorana Filipeca, prošlogodišnjeg laureata Nagrade Društva *Ferenz Liszt* iz Budimpešte, koje mu je dodjelo *Grand Prix du Disque* za album snimljen za *Naxos Records* 2016. *Paganini Studies*. Filipec pripada glazbenicima koji u svakoj prilici osvajaju srca publike i međunarodne kritike. Ovaj suvereni glazbenik iznimne energije i izražene umjetničke osobnosti, njeguje osobitu sklonost prema klasičnom i romantičnom repertoaru te djelima izražene virtuoznosti.

Do 22. svibnja 2017., pretplatnici ciklusa *Lisinski subotom*, *Lisinski arioso* i *Majstorskog ciklusa* Hrvatske radiotelevizije mogu preuzeti ulaznice bez naknade.

Organizator: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog i Hrvatsko društvo skladatelja.

Cijene ulaznica: 80, 100, 120 kn. Za jednokratno plaćanje gotovinom, 10% popusta. Za osobe s invaliditetom, uključujući osobu u pratnji (uz predočenje preslike rješenja o invaliditetu), učenike, studente, umirovljenike, članove HAK-a i MUO-a i skupnim posjetama (više od 15 ulaznica), 20% popusta. Za vlasnike Kulturnog pokaza HGM-a, 50% popusta. Studenti i učenici, 2 sata prije koncerta uz predočenje odgovarajućeg dokumenta, mogu podignuti ulaznice po cijeni od 10 kuna. Do 22. svibnja 2017., pretplatnici ciklusa *Lisinski subotom*, *Lisinski arioso* i *Majstorskog ciklusa* Hrvatske radiotelevizije mogu preuzeti ulaznice bez naknade. Svi popusti vrijede isključivo za kupnju jedne ulaznice, osim popusta za osobe s invaliditetom gdje popust vrijedi i za njihovu pratnju. Popusti se ne zbrajaju!

SUBOTA, 7. LISTOPADA 2017.

JOHN MALKOVICH, pripovjedač
RADOVAN VLATKOVIĆ, rog
ANASTASIA TEREKOVA, glasovir
VARAŽDINSKI KOMORNI ORKESTAR

SUBOTA, 21. LISTOPADA 2017.

ZBOR SVEĆENIKA
SANKTPETERBURŠKE MITROPOLIJE
JURIJ GERASIMOV, dirigent

SUBOTA, 4. STUDENOGA 2017.

HARMONIJA DISONANCE
TRAGOM TRADICIJSKIH PJEVANJA

MUZIČKA AKADEMIJA
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
ARHITEKTONSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

SUBOTA, 25. STUDENOGA 2017.

CAMERISTI DELLA SCALA

SUBOTA, 2. PROSINCA 2017.

THOMAS OSPITAL, orgulje

SUBOTA, 9. PROSINCA 2017.

BUDIMPEŠTANSKI
FESTIVALSKI ORKESTAR
IVÁN FISCHER, dirigent

SUBOTA, 20. SIJEČNJA 2018.

VLADIMIR KRPAN, glasovir
MARTINA FILJAK / KATARINA KRPAN
SRĐAN ČALDAROVIĆ / MAKSIM MRVICA
PEDJA MUŽIJEVIĆ / BRUNO VLAHEK
ZAGREBAČKA FILHARMONIJA
TONČI BILIĆ, dirigent

SUBOTA, 10. VELJAČE 2018.

SIMFONIJSKI ORKESTAR
BERLINSKOGA RADIJA
ALJOŠA JURINIĆ, glasovir
IVAN REPUŠIĆ, dirigent

SUBOTA, 17. VELJAČE 2018.

RAY CHEN, violina
ZAGREBAČKI SOLISTI

SUBOTA, 3. OŽUJKA 2018.

RICHARD GALLIANO, harmonika
KOMORNI GUDAČKI ORKESTAR
SLOVENSKE FILHARMONIJE

SUBOTA, 24. OŽUJKA 2018.

HRVATSKI ORKESTAR HARFI
SIMFONIJSKI ORKESTAR
HRVATSKE RADIOTELEVIZIJE
MIRAN VAUPOTIĆ, dirigent

SUBOTA, 14. TRAVNJA 2018.

MUSICA MUNDANA
GUSTAV HOLST PLANETI, op.32

MUZIČKA AKADEMIJA
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
ARHITEKTONSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

SUBOTA, 21. TRAVNJA 2018.

BERGENSKA FILHARMONIJA
VIKTORIA MULLOVA, violina
EDWARD GARDNER, dirigent

PONEDJELJAK, 21. SVIBNJA 2018.

IVO POGORELIĆ, glasovir

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18

Sve boje glazbe, sviđalo se to vama ili ne.

LISINSKI
PREKO DUGE

**LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18**

**[PONUDA KOJU NITKO
NE MOŽE NADMAŠITI!]**

Cijene pretplatničkih ulaznica za dosadašnje pretplatnike ciklusa Lisinski subotom:

1.250,00 kn / 1.050,00 kn / 950,00 kn

Redovne cijene pretplatničkih ulaznica:

1.600,00 kn / 1.400,00 kn / 1.200,00 kn

POSEBNA PONUDA ZA NOVE PRETPLATNIKE

Cijena pretplatničkih ulaznica do 14. srpnja 2017. godine

1.400,00 kn / 1.200,00 kn / 1.050,00 kn

Moguća obročna otplata u šest rata.

**POPUSTI vrijede isključivo za redovne cijene pretplate
Lisinski subotom (1.600 kn/ 1.400 kn/ 1.200 kn):**

10% popusta za studente, učenike, umirovljenike

20% popusta za članove HAK-a

30% popusta za osobe s invaliditetom, uključujući osobu u pratnji
(uz predočenje preslike rješenja o invaliditetu)

Popust vrijedi za kupnju jedne pretplatničke ulaznice osim za osobe s invaliditetom
gdje popust vrijedi i za njihovu pratnju.

Popusti se ne zbrajaju!

Na ukupan iznos računa odobrava se 10% popusta za jednokratno plaćanje gotovinom.

Prodaja pretplatničkih ulaznica od 17. svibnja do 14. srpnja 2017.

Rezervacije dosadašnjim pretplatnicima do 10. lipnja 2017.

Jesenski upis pretplate od 28. kolovoza 2017.

**LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18**

**NOVA SEZONA
UPIS PRETPLATE**

John Malkovich, pripovjedač
Radovan Vlatković, rog
Anastasia Terenkova, glasovir
Varaždinski komorni orkestar

Subota, 7. listopada 2017.

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

 splitskabanka

GRAD ZAGREB

PEUGEOT

ZAGREB
Wyspa

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ | INVALUABLE EXPERIENCE